

Imaginea aceasta, în care se zbate însuși sufletul poetului, alunecând din depărtare pe aripile amintirii spre frumusețile locurilor natale, a fost total deformată în traducere:

« O primăvară, Cin' te-a văzut atunci în țară,
A luptei neuitate, bogată primăvară!
O, primăvară, cine văzutu-te-a'nflorind
Cu grine și cu plante, cu oameni strălucind,
În fapte mari bogată, de mari speranțe pline!
Frumoasă-nfățișare, de vis, te văd pe tine!
Din fașă-nlănțuită 'n robie te-ai născut;
Doar primăveri ca tine în viață am avut... »

(Pan Tadeusz, p. 343).

Sfirșitul este de-a-dreptul caricatural și enigmatic, față de tonul originalului. Nu are rost să continuăm.

E cazul să atrag atenția că s-au lăsat la o parte și nu s-au tradus numeroase versuri. Bunăoară din cărțile X, XI, XII nu s-au tradus peste 100 de versuri și anume, din cartea X versurile 732—732, 737—753, 795—818, 840—852, 876—888; din cartea XI versurile 337—349, iar din cartea XII versurile 611—616; 807—825.⁹ În unele locuri traducătorul a arătat prin puncte că a scos din text fragmente, în altele nu a indicat acest lucru. Nu știm pentru care motiv a lăsat la o parte atâtea versuri. Dacă traducătorului i s-a părut cumva că unele n-ar corespunde din punctul de vedere al ideologiei vremii noastre, credem că a greșit. În primul rînd, opera a fost creată într-un alt moment decît al nostru și în consecință poate avea lipsuri. Luată în totalitate însă e de un realism surprinzător și micile lipsuri nu pot împieta întregului. În al doilea rînd, punctul nostru de vedere este înfărit de traducerea lui Maxim Riłski în ucraineană și cea în rusă de Muza Pavlova, care n-au lăsat asemenea pasaje la o parte.

În altă ordine de idei, trebuie amintit că o asemenea traducere interesează pe poloniști, mai cu seamă pe mickiewiczologi. Aceștia vor fi deosebit de neplăcut surprinși să constate în « Lămuririle traducătorului », de la urma volumului, că un bărbat ilustru ca Julian Krzyżanowski a devenit femeie ». « Juliana Krzyżanowski », plecîndu-se foarte probabil de la formele de genitiv sau acuzativ cu terminația în-a în limbe slave (Juliana). Julian Krzyżanowski nu este un cercetător oarecare. El e un mare erudit și istoric literar, cu circa 500 de poziții bibliografice,¹¹ adînc cunoscător al literaturii medievale europene, al literaturii populare scrise, al literaturii folclorice și al literaturilor moderne în general, excelent polonist. Dacă la noi e puțin cunoscut, străinătatea îl apreciază demult. A ținut cursuri la Riga, la Londra și de curînd a fost chemat pentru cursul de literatură polonă la Columbia-University de la New York, lucru pentru care statul polon s-a învoit. O atare lipsă de informație nu-i admisibilă. Nu e atît vina traducătorului, neorientat în problemele de literatură polonă, cît a Editurii de Stat pentru Literatură și Artă, a « specialiștilor » în sectorul respectiv și a îngrijitorilor de carte. În asemenea împrejurări, responsabilul de carte trebuie să fie un specialist.

De asemenea, avem de făcut observații cu privire la transcriptia numelor proprii de locuri și de persoane. Era necesară o mai mare chibzuință. În general traducătorul și-a propus o transcriere fonetică, ceea ce nu e rău. Au rezultat însă forme improprii. Astfel localitățile *Częstochowa* (pr. censtohova) a devenit « Censtohov » (p. 51), iar *Maciejowice* (pr. macieiovițe) și *Raclawice* (pr. rațuavițe), celebre localități istorice, unde a luptat Kościuszko, au ajuns, nu știm de ce, « Mateieviț » și « Raclaviț » (p. 313). Deci nici transcriere fonetică, nici formă originală. *Mągura Ponary* (pr. ponari) a devenit « culmile ponare » (p. 141), fără nici o explicație

⁹ Controlul a fost făcut de V. Jeglinski.

¹¹ Vezi „Pamiętnik literacki“, 45 (1954), nr. 1—2, p. 273—677.